

követelményei ellentétben állnak a felhasználás igényeivel. A *nevelés és a kiszállítási ugyanis kisméretű és erős burkolatot igényel, az erdősítés viszont ennek az ellenkezőjét.*

A korábban részletezett aggályokkal kapcsolatosan hangsúlyoznunk kell, hogy az erdősítő szakembereknek ellenőrizniük kell a burkolt gyökérzetű anyag gyökérrendszerét, és a későbbi károk megelőzése érdekében a konténerekben túltartott, deformálódott, gyűrűs gyökérrendszerű anyagot nem szabad elültetni. Az egymással összecsavarodott gyökerek, a gyökérszakadások stb. káros hatása több évvel a kiültetés után következik be.

Végezetül megjegyezzük, hogy a *burkolt gyökérzetű csemeték használatát* hátráltatja az új módszerekkel szemben támasztott *ellenérzés* is. Kétségtelen, hogy a bevezetés időszakában az új eljárások nem mindig jobbak a hagyományosnál. Megfelelő fejlesztés után azonban túlszárnyalhatják a hagyományosét.

DR. PAPP LÁSZLÓ:

AZ AKÁCSZAPORÍTÓANYAG-TERMESZTÉS FEJLESZTÉSE, VEGETATÍV SZAPORÍTÁS

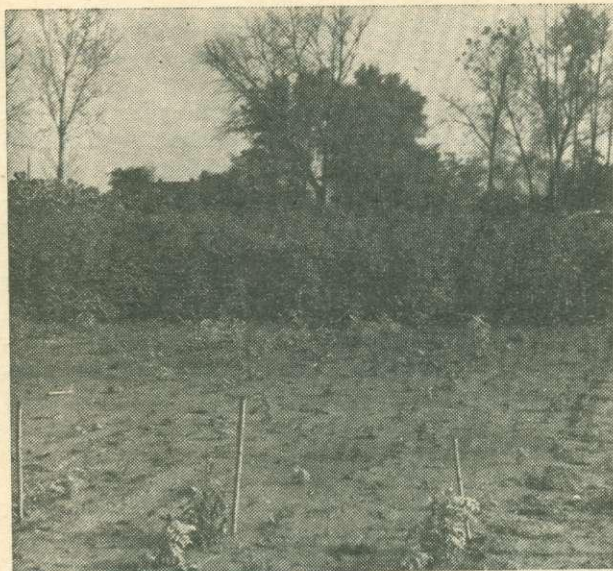
Az ország akácállománya az erdőleltár adatai szerint kerekén 268 000 ha. Ebből mageredetű 98 000, sarjeredetű 170 000 ha. Nem valami kedvező arány. Ha azt a szerény célt tűzzük magunk elé, hogy a fenti arány ne romoljon, akkor 30 éves vágásfordulót figyelembe véve, és a ha-onkénti pótlással együtt 6000 csemetét számolva, kerekén 20 millió akáccsemetére van évente szükség. A 25 milliós irányszám az arány némi javulását feltételezi, elsősorban erdőtelepítés útján. A nemesített fajták beléptetésével úgy tervezzük, hogy a hatodik ötéves terv végére 8 millió csemetét lehet vegetatív úton előállítani. Ez durván azt jelenti, hogy az évi csemeteszükséglet egyharmadát vegetatív, kétharmadát magcsemetével lehet kielégíteni. Jelen soraimban vázolni szeretném, hogy milyen fejlesztés szükséges a kitűzött cél eléréséhez.

A fejlesztés kétirányú. Egyrészt a magcsemete-termesztés technológiáját kell korszerűsíteni, másrészt egy teljesen új technológiát üzemleg elterjeszteni. Ez utóbbi a vegetatív szaporítás.

A magcsemete-termelés fejlesztése

Az akác magcsemete-termelése üzemleg nem jelentett különösebb problémát. Az ennek ellenére bekövetkezett válságot több tényező idézte elő. Maga a termelési technológia is válságba jutott. Az akác vonatkozásában még fokozta a nehézséget a közismert akácuntság. Ez csemetekertekben fokozott mértékben jelentkezik. Az akác termelésével foglalkozó kertek zöme régi, a talajok annyira elfertőződtek, hogy egyszerűen lehetetlenné vált jó minőségű, megfelelő kihozatalú csemete termelése.

A magcsemete-termelés fejlesztésében nagy jelentőségű előrelépés volt az az intézkedés, amely előírta, hogy csak ellenőrzött állományokról származó, központilag kezelt magot szabad felhasználni. Ez azonban csak a kezdet. Alapvető változás szükséges ahhoz, hogy az elit magból elit csemete legyen. E változáshoz csakis a kemizálás és gépesítés adja a lehetőséget.

*Az előtérben kezeletlen, a
háttérben fertőtlenített
talaj*

Csemetekerti talajaink általában kiéltek, humuszban szegények. Márpedig jó akáccsemetét csak humuszban és felvehető tápanyagokban gazdag talajon lehet termelni.

Régóta használt csemetekerti talajaink gyakran fertőzöttek fonálférgekkel, amelyekre az akác erősen érzékeny. Az akácuntság jelenségének ez is egyik oka lehet. Helyesen alkalmazott fertőtlenítéssel hihetetlen eredmény érhető el, amint azt kísérleteink igazolták. Köztudott, hogy az akác a vegyszerekkel szemben érzékeny. Ez igen szűk határok közé szorítja a kultúrák vegyszeres gyomirtását. Ezért a megelőzésre kell a hangsúlyt fektetni, ami csak az ugarolás évében végezhető el káros utóhatás nélkül.

A fejlesztés másik fontos eszköze az egész termelési folyamat gépesítése. Korszerűen üzemeltetett csemetekertekben a gépi technológiára alkalmazott ágyásos vetési séma az uralkodó. Az ERTI-ben már jó évtizede kidolgoztuk ezt a technológiát. Érthetetlen, hogy miért nincs e tekintetben lényeges előrehaladás.

Vegetatív szaporítás

Több éves, kitartó munka beigazolta, hogy az akác jól szaporítható akár zöld-, akár gyökérdugványról. Ma már valamennyi elismert és ígéretes fajta zöld hajtását gyökeresedésre tudjuk bírni. Ez a technológia azonban költséges természetberendezéseket és igen nagy gondosságot, hozzáértést igényel. Üzemi bevezetésre javasolni nem lehet. Feladat a kísérleti telepeinken annak az alapanyagának az előállítását, amelyből gyökértermelő telepeket tudunk létesíteni.

Üzemi elterjesztésre a gyökérdugványozás technológiáját javasoljuk. Ez a technológia nem sokban tér el a magcsemete termesztésétől, így az arra beállított gépsor is használható. Lényeges eltérés csak a dugványozásban van, ami a magvetéshez viszonyítva tetemes kézi munkát igényel. Igaz, hogy a dugványozás április második felében esedékes, amikor a csemetekerti vetések zöme már lezajlott, s jó munkaszervezéssel néhány százezer dugvány kézi elrakása megoldható. Nagyobb arányú dugványozás esetén ezt a munka-

Gyökérdugványozással nevelt csemete Méheslaponon

folyamatot is gépesíteni kell. A probléma megoldása előrehaladott állapotban van.

Lényegesen emeli a költségeket és az élőknerkaerő-igényt a gyökérdugvány előállítására. A gyökerek termesztése eleinte gyökérdugvány-termelő telepeken történik, iskolázott csemetékkel. Később a kiemelt csemetéről begyűjthető a szükséges mennyiségű gyökér. De még akkor is fennáll a gyökérbegyűjtés és a darabolás többletmunkája a magvetéssel szemben.

A gyökerek begyűjtése, darabolása munkaigényes és nagy gondosságot igényel. A darabolás folyamatban levő gépesítésével azonban e munka is meggyorsítható. Az fog nagy előrehaladást jelenteni, ha a kiemelés és gyökérbegyűjtést el lehet ősszel végezni. A téli időszakba a darabolás munkája jól beilleszthető. Ehhez azonban a gyökerek és dugványok veszteségmentes tárolását kell megoldani.

Meg kell még említeni az öntözést. A dugványozás ugyanis a gyökeresedésig napi gondos öntözést igényel. Az esőztető öntözőberendezések a célnak nem felelnek meg teljesen. Olyan öntözőberendezés szükséges, amellyel jobban kézben lehet tartani a kiöntözött víz mennyiségét, mert az akácgyökér túlóntozás esetén gyorsan befűlled.

A gyökérdugványozás technológiájának üzemi elterjesztése elé még számos nehézség tornyosul. A munka ennek ellenére 1978 tavaszán elkezdődött Derecskén, amikor Máriabesnyőről 4000 db nyírségi akác gyökeres dugvány csemetét adtunk ki iskolázásra. A következő évben már öt, 1980-ban kilenc csemetekertben folyt a munka. Ez évben pedig 14 csemetekert foglalkozik nemesített akácklónok elszaporításával. 1979 tavaszán az iskolázás és dugványozás együtt 56 000, 1980-ban 229 000 volt. Ez év tavaszán ez a szám már 468 000. Közben termesztési kísérletek beindítására 1979-ben 1800, 1980-ban 5600 és 1981-ben 24 500 nyírségi akáccsemetét adtunk ki. 1981 ősszel kereken 330 000 gyökeres dugvány csemetére lehet számítani.

1978-ban előrejelzést készítettünk a nemesített akácklónok elszaporításának üteméről. E tervszerint 1981 ősszel 310 000 csemetével számolhattunk. Az ütemterv teljesítése tehát eddig jó. Nem volt könnyű idáig eljutni. A termelőüzemek még nem érzik magukénak ezt a munkát.

A krízis 1982 tavaszán kezdődik. Ekkor dől el, hogy lehet-e tartani azt az ütemtervet, amely a hatodik ötéves terv végére 8 millió nemesített akác-

csemetét irányoz elő. A tavaszon kb. 1 millió dugvány várható, s a számtól kezdve évente rohamosan nő, hiszen egy csemete átlagosan 4—5 gyökérdugványt ad. Ezzel a feladattal a felsorolt csemetekertekben a jelenlegi adottság között nem tudnak megbirkózni.

*

Az, akáccsemete-termesztés fejlesztésének érdekében tehát három legfontosabb kérdés megoldása sürgető. Először is a termelési technológia folyamatának teljes gépesítése. E feladat megoldása intézetünkben helyére került, s hamarosan eredmény várható. A másik a kemizálás problémája. Az e téren fenn álló helyzet nem megnyugtató. A harmadik; megtalálni a lehetőségét a gyökérdugványozási technológia gyorsított elterjesztésére. Ez pedig csak akkor fog bekövetkezni, ha lesz a nemesített akáccsemeték iránt kereslet, lesz megfelelő gazdasági ösztönző, amely meghozza a termelési kedvet. Ez irányban első lépésként kell megítélni a 3/1981. MÉM-rendeletet, amely hanként 2500 Ft felárat enged elszámolni, ha az erdősítéskor elrakott csemete legalább 50%-ban nemesített fajta.

DR. PÁLL MIKLÓS — DR. PÁLL MIKLÓSNÉ:

A TERMESZTŐBERENDEZÉSEK SZEREPE ÉS JELENTŐSÉGE AZ ERDÉSZETI SZAPORÍTÓANYAG ELŐÁLLÍTÁSÁBAN

Mintegy tíz éve az erdészeti szaporítóanyag-termesztésben is egyre gyakrabban találkozunk a termesztőberendezések használatával. Mégis oly sokszor felvetődik szakmai körökben is a megszokott kérdés: *miért is van erre szükség?*

Elsősorban azért, mert a klasszikus erdészeti munkaszervezés felett eljárt az idő, s az új szervezés új formába öntötte a csemetetermelést is. Közelebről: az erdészkerületek régi időbeosztása (téli termelés, majd vágástakarítás, csemetekitermelés, erdősítés, vetés, ápolások) felborult. Nem áll rendelkezésre a jól begyakorolt munkaerő sem, aminek következtében a kerületenként elhelyezett, akkoriban oly jól termelő apró vándorkertek szinte gazdátlanokká váltak, eredményeiket sorozatban kudarcok váltották fel. Megindult hát nemcsak a vágásterületek, hanem a csemetekertek koncentrációja is. Gazdaságonként csökkent a csemetekertek darabszáma, területük pedig nőtt, ami szükségszerűen a termelésszervezést, új berendezések alkalmazását is maga után vonta.

Másorsorban azért, mert az erdészeti szaporítóanyag-termelés fejlődésével tért fognak hódítani a vegetatív szaporítási módok, melyeknél technológiai fel-tétel valamely termesztőberendezés léte.

Erdőgazdaságunk saját és környezete részére évente az erdősítések, erdőtelepítések és fásítások céljára mintegy 8—10 millió db csemetét ad át. Mivel általában több éves anyaggal dolgozunk, csemetekertjeink növényállománya ennek 2—3-szorosa. Sokféle fafajt alkalmazunk: tölgyek, bükk, szelídgesztenye, kőris, hárs, juharok, akác, erdei-, fekete-, sima-, luc-, vörös- és duglászfenyő. A fafajok sokfélesége bonyolulttá teszi a csemetetermelést.

1975-ben jutottunk arra az elhatározásra, hogy egész területünkön mind-össze egy csemetekertet fogunk végérvényesen fejleszteni, ide összpontosítjuk